การพัฒนาสมรรถนะสำหรับนักวิชาการสาธารณสุข ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต
Competency Development for Public Health Technical Officer based on the Needs of Employers

วสันต์ ปิ่นวิเศษ*
Wasan Pinwiset

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : เพื่อพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ให้มีสมรรถนะตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต

วิธีการดำเนินการวิจัย : โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพัฒนา (Developmental research) โดยมี 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของนักวิชาการสาธารณสุขจากผู้ใช้บัณฑิต 2) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 3) ดำเนินจัดการเรียนการสอน 4) ประเมินผลโดยการสอบถามความพึงพอใจผู้ใช้บัณฑิต กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล นักวิชาการสาธารณสุข เจ้าพนักงานสาธารณสุข และอาจารย์จำนวน 166 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง การเก็บข้อมูลด้วย แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม

ผลวิจัย : สมรรถนะนักวิชาการสาธารณสุขที่ผู้ใช้บัณฑิตต้องการมากที่สุดคือ การประเมินภาวะสุขภาพของประชาชน และเมื่อทำการสนทนากลุ่มเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน พบว่าในการจัดการเรียนการสอนแต่ละชั้นปีต้องมีการฝึกปฏิบัติในพื้นที่ชุมชน ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 โครงการศึกษาเรียนรู้ระบบบริการสุขภาพระดับ ปฐมภูมิ ณ บ้านเกิด ชั้นปีที่ 2 ฝึกปฏิบัติระบบสารสนเทศทางสุขภาพ ฝึกปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม ฝึกปฏิบัติการฟื้นฟูสุขภาพแบบองค์รวม ชั้นปีที่ 3 ฝึกปฏิบัติประเมินสุขภาพชุมชน ชั้นปีที่ 4 ฝึกปฏิบัติการแก้ปัญหาและพัฒนางานสาธารณสุข หลักจากดำเนินการจัดการเรียนการสอน ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อสมรรถนะการประเมินภาวะสุขภาพ และผลลัพธ์การเรียนรู้ของบัณฑิต อยู่ในระดับมาก

สรุป : การพัฒนานักศึกษาด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกปฏิบัติในชุมชน สามารถเสริมสร้างสมรรถนะนักวิชาการสาธารณสุข ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตได้

คำสำคัญ : สมรรถนะ การจัดการเรียนการสอน นักวิชาการสาธารณสุข ผู้ใช้บัณฑิต

*วิทยาจารย์ ระดับชำนาญการ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี

ABSTRACT

Objective : To develop the teaching methods for students to gain more competencies to meet the needs of users, in Bachelor of Public Health Program in Community Health.

Research Methodology : This was the developmental research using 4 steps to collect data: 1) Studying the essential competencies of public health workers from the users. 2) Developing the methods of teaching and learning using group discussions 3) Conducting teaching and learning 4) Evaluation using the user satisfaction survey on graduates' competencies and learning outcomes. The target group for the study was the Public Health Technical Officer, Public Health Officer and instructor 166 persons. Data were collected through focus-group interviews, and questionnaires.

Results : The study found that the users wanted the graduates to have the competency on the health assessment of people. The results of the group discussions suggested that each year of studying should have the field practice including 1) the studying of the primary care service system in hometown for 1st year students 2) the practice on the health information system, the holistic health promotion, and the holistic health rehabilitation for 2nd year students 3) the practice on the health assessment of the community for 3rd year students and 4) the practice on problem solving and on developing the public health. After the implementation of teaching, the users were satisfied with the performance of the graduates and the learning outcomes of the graduates were at high level.

Conclusion : The teaching methods focusing on student-centered education practices would be able to build up the graduates' competencies to meet the users' needs.

Keywords : Competency, Learning and Teaching, Public Health Technical Officer, Employers

ความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์สุขภาพของประชนไทย มีแนวโน้มเจ็บป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุจากพฤติกรรมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เกิดจากสภาพสังคม และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ในการจัดการปัญหาสุขภาพนั้น ต้องจัดการกับองค์ประกอบสุขภาพที่กว้างขึ้น ไม่ใช่มองเฉพาะการเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาลเท่านั้น แต่ต้องมองสถานการณ์ให้เป็นองค์รวมโดยเน้นการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมป้องกันโรค การฟื้นฟูสภาพ และการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นหลักการที่สำคัญที่สุดของระบบสุขภาพแนวใหม่ ผสมผสานกันกับภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของประชาชน[1] ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับภาระกิจของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นหน่วยบริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยมีนักวิชาการสาธารณสุข เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงาน ในฐานะผู้จัดการ ผู้นิเทศงาน ผู้ให้บริการ ตลอดจนผู้ประสานงานต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีประสิทธิภาพ ตอบสนองนโยบายของรัฐ และตอบสนองความต้องการหรือความคาดหวังของประชาชน[2]

วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นสถาบันการศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของสถาบันพระบรมราชชนก สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน หลักสูตรใหม่ พ.ศ.2555 โดยเป็นสถาบันสมทบ มหาวิทยาลัยบูรพา เริ่มเปิดการเรียนการสอนปีการศึกษา 2555 สถาบันมุ่งผลิตบัณฑิตนักสาธารณสุข เพื่อตอบสนองระบบสาธารณสุขของประเทศ โดยเฉพาะในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ ที่ต้อง

ปฏิบัติงานภายใต้พระราชบัญญัติวิชาชีพการสาธารณสุขชุมชน พ.ศ. 2556 ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การควบคุมโรค การตรวจประเมินและการบำบัดโรคเบื้องต้น การดูแลให้ความช่วยเหลือผู้ป่วย การฟื้นฟูสภาพ การอาชีว อนามัยและอนามัยสิ่งแวดล้อม เพื่อลดความเสี่ยงจากการเจ็บ[3] และต้องมีสมรรถนะนักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล[2] ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี จึงได้พัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ที่สร้างบัณฑิตให้มีสมรรถนะตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต มีคุณภาพสามารถตอบสนองความต้องการของระบบบริการสาธารณสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของนักวิชาการสาธารณสุขในการปฏิบัติงานตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต

2. เพื่อพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี

3. เพื่อศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้ ของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต ต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสาธารณสุข ศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงพัฒนา (Developmental research) มีรายละเอียดดังนี้

1.ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

1.1 กลุ่มสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน จำนวน 15 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามด้านสมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุข ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล นักวิชาการสาธารณสุข และเจ้าพนักงานสาธารณสุข จำนวน 103 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

1.3 กลุ่มผู้ประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้จากผู้ใช้บัณฑิต ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล นักวิชาการสาธารณสุข จำนวน 48 คนโดยเลือกแบบเจาะจง

2.ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของนักวิชาการสาธารณสุขตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตด้วยการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม สอบถามกับผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล นักวิชาการสาธารณสุข และเจ้าพนักงานสาธารณสุข จำนวน 103 คน แล้วนำผลการสำรวจมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองสมรรถนะที่จำเป็นของนักวิชาการ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตรหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน จำนวน 15 คน โดยนำ ผลการสำรวจจากขั้นตอนที่ 1 และเล่มหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2554 มาพิจารณาเพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอน นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2555 - 2558

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินจัดการเรียนการสอนนักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ตามรูปแบบที่พัฒนา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 - 2558

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลลัพธ์การการจัดการเรียนการสอน โดยการศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา และการสอบถามความพึงพอใจสมรรถนะนักวิชาการ

สาธารณสุขที่สำเร็จการศึกษา จากผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 48 คน

เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามด้านสมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุข โดยประยุกต์ใช้เครื่องมือการวิจัยของชุมพล ทองระอา[5] เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีระดับมากที่สุด (5 คะแนน) จนถึงน้อยที่สุด (1 คะแนน) เกณฑ์ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด ผ่านการหาคุณภาพเครื่องมือ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 แบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ประยุกต์ใช้เครื่องมือของธานินทร์ สุธีประเสริฐ จิรนันท์ ตุลชาติ และสุวรรณี เนตรศรีทอง[6] เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีระดับมากที่สุด (5 คะแนน) จนถึงน้อยที่สุด (1 คะแนน) เกณฑ์ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด และ การสนทนากลุ่ม เป็นลักษณะคำถามปลายเปิดเชิงซักถามเหตุผลและค้นหาคำตอบ เน้นให้ผู้สนทนากลุ่มแสดงความคิดเห็น เพื่อค้นหาปัญหาและวิธีการหรือแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา คณะผู้วิจัยได้แจ้งวัตถุประสงค์และสอบถามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง ให้เวลาในการตัดสินใจก่อนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอน ไม่เปิดเผยนามผู้ให้ข้อมูล เก็บเป็นความลับและนำเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวมรวมทั้งให้อิสระผู้ร่วมศึกษาถอนตัวหรือยุติการเข้าร่วมกิจกรรมได้หากไม่สะดวก

ผลการวิจัย

พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตที่ตอบแบบสอบถาม ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพ นักวิชาการสาธารณสุข และเจ้าพนักงานสาธารณสุข จำนวน 103 คน มีอายุระหว่าง 21 - 59 ปี ระยะเวลาในการปฏิบัติงานระหว่าง 2 - 38 ปี ผู้ใช้บัณฑิตมีความคิดเห็นต่อสมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุขที่พึงประสงค์ ด้านการประเมินภาวะสุขภาพของประชาชนโดยแยกคนปกติ คนที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย และคนที่เจ็บป่วยเพื่อการจัดบริการให้เหมาะสม และด้านสนับสนุนการพึ่งตนเองของประชาชนองค์กรประชาชนและชุมชนด้านสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาสมรรถนะย่อย พบว่า การค้นหาปัญหาสุขภาพของประชาชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.59, SD = 0.57) รองลงมา ค้นหาพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อภาสะสุขภาพของประชาชน และค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของประชน ดังตาราง 1

ตาราง 1 สมรรถนะที่จำเป็นของนักวิชาการสาธารณสุขตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต และความพึงพอใจผู้ใช้บัณฑิต

สมรรถนะที่จำเป็นของนักวิชาการสาธารณสุข	ความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต (N = 103)			ความพึงพอใจผู้ใช้บัณฑิต (N = 48)		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. การประเมินภาวะสุขภาพของประชาชน						
1.1 ค้นหาปัญหาสุขภาพของประชาชน	4.59	0.57	มากที่สุด	4.44	0.65	มาก
1.2 ค้นหาพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อภาสะสุขภาพของประชาชน	4.58	0.57	มากที่สุด	4.40	0.64	มาก
1.3 ค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของประชน	4.58	0.59	มากที่สุด	4.44	0.58	มาก
2. การจัดการด้านสุขภาพ						
2.1 ให้การส่งเสริมสุขภาพ ครอบคลุมการดูแลประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย ในระดับบุคคลและครอบครัว	4.23	0.49	มาก	4.14	0.52	มาก
2.2 การควบคุมและป้องกันโรคในระดับบุคคลและครอบครัว	4.42	0.57	มาก	4.30	0.56	มาก
2.3 ให้การักษาพยาบาลผู้ที่มีความเจ็บป่วย ตามขอบเขตที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด					4.13	0.71
มาก	4.16	0.73	มาก			
2.4 การฟื้นฟูสภาพพื้นฐาน ครอบคลุมการฟื้นฟูสภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจอย่างต่อเนื่องตลอดจนการกระตุ้นพัฒนาการเด็ก	4.30	0.59	มาก	4.12	0.64	มาก
2.5 การคุ้มครองผู้บริโภค	4.44	0.67	มาก	4.20	0.84	มาก
3. สนับสนุนการพึ่งตนเองของประชาชน						
3.1 ให้ความรู้และสร้างความมั่นใจในการดูแลปัญหาสุขภาพที่พบบ่อย	4.54	0.61	มากที่สุด	4.46	0.71	มาก
3.2 ให้ความรู้และสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติตัวเพื่อให้มีสุขภาพที่แข็งแรงในการดำรงชีวิต	4.56	0.62	มากที่สุด	4.44	0.71	มาก
3.3 ประเมินสุขภาพ บุคคล ครอบครัว ชุมชน โดยการร่วมมือเป็นเครือข่ายเพื่อทราบปัญหาและเหตุปัจจัยของปัญหาสุขภาพที่สำคัญ	4.49	0.61	มาก	4.42	0.71	มาก
3.4 ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหาสุขภาพของชุมชน	4.50	0.58	มาก	4.33	0.75	มาก

2. การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ที่ตอบสนองสมรรถนะที่จำเป็นของนักวิชาการสาธารณสุข เมื่อนำผลการศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของนักวิชาการสาธารณสุขตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต มาพิจารณาร่วมกับหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2555 ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่า ต้องเพิ่มเนื้อหาสาระรายวิชา และโครงการเพื่อพัฒนาทักษะนักศึกษา เพิ่มเติมจากเนื้อหาสาระที่หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2555 กำหนด ดังนี้

ชั้นปีที่ 1 จัดกิจกรรมโครงการศึกษาเรียนรู้ระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ ณ บ้านเกิด กิจกรรมจัดทำโครงการให้ความรู้แก่นักศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บทบาทหน้าที่ของนักวิชาการสาธารณสุขในหน่วยงานต่างๆ ระบบสารสนเทศในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 15 ครั้งๆ ละ 2 ชั่วโมง ส่งนักศึกษาไปศึกษาเรียนรู้ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ณ บ้านเกิด จำนวน 30 วัน

ชั้นปีที่ 2 การฝึกปฏิบัติจริงในชุมชน จำนวน 3 รายวิชา ได้แก่ 1) วิชาประชากรศาสตร์ การบันทึกและทำรายงานในเรื่องระบบสารสนเทศทางสุขภาพและการแพทย์ด้วยโปรแกรมสุขภาพในสถานบริการโดยใช้โปรแกรม HOS-XP PCU โดยใช้ข้อมูลนักศึกษาในวิทยาลัยทั้งหมดและข้อมูลประชากรหมู่ 3 ตำบลทับตีเหล็ก อำแภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี 2) การส่งเสริมสุขภาพบุคคล ครอบครัว และชุมชน ฝึกปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมระดับบุคคลตามกลุ่มวัย ครอบครัวและชุมชน การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข โดยฝึกปฏิบัติในพื้นที่หมู่ 3 ตำบลทับตีเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี 3) การฟื้นฟูสภาพบุคคล ครอบครัว และชุมชน ฝึกปฏิบัติการฟื้นฟูสภาพแบบองค์รวมระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชนโดยฝึกปฏิบัติในพื้นที่หมู่ 3 ตำบลทับตีเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

ชั้นปีที่ 3 ฝึกปฏิบัติประเมินสุขภาพชุมชน วางแผนในการจัดการสุขภาพชุมชนแบบองค์รวมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน นำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติและประเมินผลการดำเนินงาน โดยฝึกปฏิบัติในพื้นที่ตำบลทับตีเหล็ก อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี และการแก้ไขปัญหาและพัฒนางานสาธารณสุข

ชั้นปีที่ 4 ฝึกปฏิบัติการแก้ปัญหาและพัฒนางานสาธารณสุขด้วยการคิดอย่างเป็นระบบตามกระบวนการวินิจฉัยอนามัยชุมชนและ การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากฐานการวิจัย ประเมินผลการดำเนินงาน การรายงาน โดยมอบหมายให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติในพื้นที่ตำบลทับตีเหล็ก อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี

3. ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ นักวิชาการสาธารณสุข และเจ้าพนักงานสาธารณสุข จำนวน 48 คน มีอายุระหว่าง 23 - 59 ปี ระยะเวลาในการปฏิบัติงานระหว่าง 1 - 37 ปี ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับมากในทุกด้าน โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ สนับสนุนการพึ่งตนเองของประชาชนองค์กรประชาชนและชุมชนด้านสุขภาพ ในเรื่องการให้ความรู้และสร้างความมั่นใจในการดูแลปัญหาสุขภาพที่พบบ่อย ($\bar{X}$ = 4.46, SD. = 0.71) รองลงมาการให้ความรู้และสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติตัวเพื่อให้มีสุขภาพที่แข็งแรงในการดำรงชีวิต กับด้านการประเมินภาวะสุขภาพของประชาชนโดยแยกคนปกติ คนที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย และคนที่เจ็บป่วยเพื่อการจัดบริการให้เหมาะสม ในเรื่องค้นหาปัญหาสุขภาพของประชาชน และค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของประชน ($\bar{X}$ = 4.46, SD. = 0.71), ($\bar{X}$ = 4.44, SD. = 0.71), ($\bar{X}$ = 4.44, SD. = 0.65) และ ($\bar{X}$ = 4.44, SD. = 0.58) ตามลำดับ ดังตาราง 1

4. ผลลัพธ์การเรียนรู้ ของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ใช้บัณฑิตมีระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะเชิงวิชาชีพของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามผลลัพธ์การเรียนรู้ ระดับมากใน

ทุกด้าน โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{x}$ = 4.34, SD = 0.54) รองลงมาด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{x}$ = 4.29, SD = 0.49) ดังตาราง 2

ตาราง 2 ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะเชิงวิชาชีพของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามผลลัพธ์การเรียนรู้

คุณลักษณะเชิงวิชาชีพของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามผลลัพธ์การเรียนรู้	$\bar{x}$	SD	แปลผล
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.34	0.54	มาก
2. ด้านความรู้	4.02	0.57	มาก
3. ด้านทักษะทางปัญญา	3.84	0.55	มาก
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.29	0.49	มาก
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.88	0.52	มาก
6. ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ	3.99	0.59	มาก
ภาพรวมคุณลักษณะตามผลลัพธ์การเรียนรู้ของบัณฑิต	4.06	0.48	มาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. การศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของนักวิชาการสาธารณสุขตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต พบว่าทุกสมรรถนะผู้ใช้บัณฑิตมีความต้องการในระดับมากขึ้นไป โดยสมรรถนะด้านการประเมินภาวะสุขภาพของประชาชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงถึงความต้องการบัณฑิตที่มีคุณภาพมีความรู้ความสามารถเพื่อที่จะปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน โดยเฉพาะด้านการประเมินภาวะสุขภาพของประชาชน การศึกษาปัญหาสุขภาพ พฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับสุขภาพประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของปริทัศน์ เจริญช่าง สุวัฒนา เกิดม่วง และสุรินธร กลัมพากร ที่ศึกษาสมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ พบว่านักวิชาการสาธารณสุขควรมีความรู้ในการประเมินหาสาเหตุหรือปัจจัยที่มีผลต่อการเจ็บป่วยของคนในชุมชน[7] และสมรรถนะดังกล่าวเป็นสมรรถนะที่สำคัญเป็นลำดับที่ 3 ในการศึกษาเรื่องการพัฒนาตัวชี้วัดสมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล[2] จากผลการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยจึงนำสมรรถนะด้านการประเมินภาวะสุขภาพของประชาชน เป็นข้อเสนออันดับแรกในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

2. การพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอน ที่ตอบสนองสมรรถนะที่จำเป็นของนักวิชาการสาธารณสุข ผลของการศึกษาพบว่า วิธีการจัดการเรียนการสอน ออกแบบเป็นการจัดโครงการ กิจกรรม และเพิ่มเนื้อหาสาระ เข้าไปในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร โดยเน้นการประเมินภาวะสุขภาพ การวิเคราะห์ชุมชน และการแก้ไขปัญหาสุขภาพประชาชน ที่ฝึกในพื้นที่ชุมชนจริง ซึ่งตรงกับวิธีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบการใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ (Community-Based Learning) และวิธีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนจากการวิจัยครั้งนี้ ควรนำไปพัฒนาต่อโดยอาจกำหนดขอบเขตให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในระดับชั้นปี หรือรายวิชา เพื่อให้เกิดรูปแบบที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้กับการผลิตนักศึกษาในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องได้

3. ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน พบว่าทุกสมรรถนะผู้ใช้บัณฑิตมีพึงพอใจในระดับมาก โดยสมรรถนะที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดได้แก่สมรรถนะสนับสนุนการพึ่งตนเองของประชาชน และการประเมินภาวะสุขภาพของประชาชน เป็นสมรรถนะที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต แต่เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของนักวิชาการสาธารณสุขตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต พบว่ามีระดับคะแนนเฉลี่ย

ลดลง ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้ตอบแบบสอบถามแตกต่างกันทั้งจำนวน และบุคคล รวมถึงการสำรวจความพึงพอใจการปฏิบัติงานของผู้ใช้บัณฑิตสอบถามหลังจากบัณฑิตปฏิบัติงาน 6 เดือน ซึ่งอาจมีผลต่อการประเมินตามแบบสอบถามที่ยังไม่สามารถสังเกตพฤติกรรมการทำงานในสมรรถนะต่างๆ ได้ครบถ้วน

4. ผลลัพธ์การเรียนรู้ ของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าผู้ใช้บัณฑิตมีความคิดเห็นต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของบัณฑิตในระดับมากทุกด้าน ผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนตามที่หลักสูตรกำหนด รวมถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี จัดให้กับนักศึกษาในแต่ละชั้นปี โดยผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านความรู้ และด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ มีรายละเอียดสอดคล้องกับสมรรถนะที่จำเป็นของนักวิชาการสาธารณสุขตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตที่สำรวจ จึงอาจมีผลทำให้ระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ซึ่งสามารถช่วยอธิบายผลของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของนงนุช เสือพูมี วัลทณี นาคศรีสังข์ และประไพพิศ สิงหเสม ที่พัฒนารูปแบบประสบการณ์ทางการพยาบาล ซึ่งสามารถพัฒนาทักษะนักศึกษาตามผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด[8] อย่างไรก็ตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ไม่ได้เกิดจากการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพียงอย่างเดียว เพราะมีปัจจัยอื่นที่สัมพันธ์กับการเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ของบัณฑิต ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้เรียน คุณภาพอาจารย์ สิ่งสนับสนุนการเรียนการจัดสภาพแวดล้อมการศึกษา[9-10]

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การจัดการเรียนการสอนนักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยนี้ สามารถนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุขศาสตร์ และพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้นักศึกษามีสมรรถนะด้านการทำงานในชุมชนดียิ่งขึ้น และตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำวิธีการจัดการเรียนการสอนในการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาต่อโดยการทำวิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้เกิดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และควรพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในระดับชั้นปี หรือรายวิชา เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรต่างๆ ได้กว้างขึ้น

บรรณานุกรม

1. อรรณพ สนธิไชย. ศึกษาสภาพความพร้อมในการทำแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่ศตวรรษที่ 21 ภายใต้ สถานการณ์ความไม่สงบพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา. นนทบุรี : สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข; 2558.
2. กิตติพัทธ์ เอี่ยมรอด, พวนทอง เชาวกีรติพงศ์, สำราญ มีแจ้ง. การพัฒนาตัวชี้วัดสมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล. วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา ; 2554: 6(2): 12-19.
3. พระราชบัญญัติวิชาชีพการสาธารณสุขชุมชน พ.ศ. 2556, ราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 130, ตอนที่ 118 ก. (ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2556)
4. วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี. หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2555. สุพรรณบุรี; 2555.
5. ชุมพล ทองระอา. ความต้องการของบุคลากรสาธารณสุขต่อคุณลักษณะนักวิชาการสาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดชลบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2551.

6. ธานินทร์ สุธีประเสริฐ, จิรนันท์ ตุลชาติ, สุวรรณี เนตรศรีทอง. การประเมินหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน หลักสูตรใหม่ พ.ศ.2555. วารสารการพยาบาลและการศึกษา ; 2561: 11(1).
7. ปริทัศน์ เจริญช่าง, สุวัฒนาเกิดม่วง, สุรินธร กลัมพากร. สมรรถนะวิชาชีพการสาธารณสุขชุมชนของนักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิไทย. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข ; 2559: 26(1): 40-51.
8. นงนุช เสือพูมี, วัลทณี นาคศรีสังข์, ประไพพิศ สิงหเสม. การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ทางการพยาบาล. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข ; 2560: 27(1): 12-21.
9. จรัสศรี เพ็ชรคง. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ; 2559: 10(2): 199-211.
10. ศศิกาญจน์ สกุลปัญญวัฒน์, อิมรอน มะลูลีม. การพัฒนารูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ (TQF) พ.ศ.2552. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ; 2557: 4(1): 185-192.